

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-GRAVENHAGE

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Ons kenmerk
DGA-PAV / 13152953

Uw kenmerk
27858-213/2013D34112

Datum 8 oktober 2013

Betreft EU beslissing fipronil en herbeoordeling acetamiprid en thiacloprid

Geachte Voorzitter,

Hiermee bericht ik u over de stand van zaken ten aanzien van de werkzame stof fipronil en de herbeoordeling van de twee neonicotinoïden acetamiprid en thiacloprid. Daarnaast bericht ik u over het vernieuwde beoordelingsrichtsnoer van de EFSA (European Food and Safety Authority) 'Risico's van gewasbeschermingsmiddelen voor bijen' en tenslotte ga ik in op de uitvoering van de motie van lid Ouwehand¹ waarin te regering wordt verzocht om een verbod van verkoop van neonicotinoïden aan particulieren.

Fipronil

De Europese Commissie (EC) heeft in juli 2013 een voorstel aan de lidstaten gedaan tot communautaire actie, analoog aan het recente besluit van de EC om op drie neonicotinoïden², een verbod in te stellen van zaadcoating met de stof fipronil. Daarbij zijn specifieke toepassingen uitgezonderd die geen risico vormen voor bijen, zoals zaden die onder glas worden gezaaid of toepassingen op prei, zaadui en sjalot, omdat deze vóór de bloei worden geoogst.

Het voorstel is aan de lidstaten voorgelegd. Net als bij de drie neonicotinoïden is het voorstel door lidstaten geamendeerd, zodat er voor onderzoeksdoeleinden een uitzondering kan worden gemaakt en zijn de toepassingen op de koolgewassen broccoli, bloemkool en spruitkool uitgezonderd van het verbod, omdat deze gewassen niet tot bloei komen vóór de oogst. Het voorstel is intussen omgezet in een EU-besluit. Deze maatregelen hebben overigens geen invloed op de Nederlandse toelatingen, omdat Nederland alleen toelatingen heeft in kool- en uiachtige gewassen.

Acetamiprid en thiacloprid

De stoffen acetamiprid en thiacloprid uit de neonicotinoïdengroep zijn tot op heden nog niet herbeoordeeld op het risico voor bijen. Ik heb hierop aangedrongen per brief aan de Europese Commissie en tijdens de Landbouw- en Visserijraad van 15 juli 2013.

---

¹ Motie van lid Ouwehand, Tweede Kamer, vergaderjaar 2012-2013, 27 858, nr. 151

² Imidacloprid, clothianidin en thiamethoxam

Intussen heeft Commissaris Borg, DG SANCO, mij per brief van 27 augustus laten weten dat er een risico is dat herbeoordeling van deze twee stoffen (op enkel het risico voor bijen) zou overlappen met de aanstaande algehele herbeoordeling van deze twee stoffen, waar alle risico's voor mens, dier en milieu worden gezien. Hiermee wordt gestart in 2014 en wordt naar verwachting in 2015 afgerond. Daarnaast, zo geeft de Commissaris aan, is tijdens de juli-vergadering van de experts van het permanente comité van gewasbeschermingsmiddelen gebleken dat op dat moment lidstaten geen eerdere herbeoordeling van de twee stoffen - alleen op het risico voor bijen - ondersteunen. Ook in de discussie tijdens de oktober-vergadering was er niet voldoende steun voor het Nederlandse standpunt.

Advies Ctgb en RIVM versnelde herbeoordeling

Zoals aan uw Kamer toegezegd heb ik, vooruitlopend op het EU proces, het Ctgb (College toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden) gevraagd om deze twee stoffen versneld te bezien, met oog op het risico voor bijen. Het doel daarbij was om met de huidige wetenschappelijke inzichten en het horen van deskundigen de concrete risico's van middelen op basis van thiacloprid en acetamiprid voor bijen na te gaan. Het betreft 7 middelen op basis van thiacloprid en 1 middel op basis van acetamiprid. Op 30 september liet het Ctgb mij - samengevat - het volgende weten. Nieuwe studies waarin het effect op bijen van de individuele stoffen is onderzocht, geven geen directe aanleiding om versneld (d.w.z. vooruitlopend op het EU-herbeoordelingsproces) te gaan herbeoordelen. Echter, de studies waarin het effect op bijen van combinaties van stoffen is onderzocht, tonen aan dat de toxiciteit voor bijen van deze stoffen mogelijk verhoogd wordt als de stoffen in combinatie met andere gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast. In principe wordt het potentieel effect van synergisme in risicobeoordelingen meegenomen. Bij sterke synergetische interacties is het echter mogelijk dat het risico voor bijen wordt onderschat. Het zal moeten worden onderzocht of hiervoor aanvullende maatregelen nodig zijn in de risicobeoordeling of bij risicomanagement.

Ook wordt op dit moment onderzocht in hoeverre andere stofcombinaties synergisme vertonen. EFSA zal worden gevraagd, in samenwerking met Ctgb en andere kennisinstituten, om een prioriteitenlijst van stoffen met synergistische interacties te maken die als eerste zullen worden onderzocht. Het Ctgb zal hierover met een eerste conclusie komen in februari 2014.

Op dit moment bestaat er overigens geen Europees richtsnoer in de risicobeoordeling van synergisme tussen stoffen.

Mocht het onderzoek naar mogelijke synergistische effecten door het Ctgb daartoe aanleiding geven, dan zal ik u uiteraard terstond informeren.

Nieuw richtsnoer risicobeoordeling bijen

Het Europese richtsnoer voor het beoordelen van risico's voor bijen is door EFSA eind mei dit jaar gepubliceerd en op dit moment nog in discussie in het permanente comité voor gewasbeschermingsmiddelen (SCoFAH), omdat dit comité in moet stemmen met het gebruik van het richtsnoer. De EC heeft op 9 september 2013 een overleg gehouden, waarbij EFSA de lidstaten en stakeholders heeft geïnformeerd over het richtsnoer.

Ook hadden lidstaten nog tot 19 september 2013 de gelegenheid hun commentaar op het richtsnoer kenbaar te maken. Nederland heeft een voorstel gedaan om nog dit jaar, onder auspiciën van de EC, een workshop te houden, waarbij het voorgestelde richtsnoer wordt getest door Europese risicobeoordelaars en risicomangers op uitvoerbaarheid. Op deze wijze kan het richtsnoer mogelijk sneller en optimaler worden ingevoerd in de EU.

Motie Ouwehand (27 858 nr. 151)

Over de motie van lid Ouwehand, die de regering verzoekt om een verbod op de verkoop van neonicotinoïden aan particulieren, heb ik u in mijn brief van 1 juli aangegeven hoe ik deze motie zal uitvoeren. Ik kan u nu berichten dat particulieren sinds 30 september geen gewasbeschermingsmiddelen op basis van imidacloprid meer mogen gebruiken. Voor thiamethoxam, clothianidin, fipronil en acetamiprid zijn geen middelen voor niet-professioneel gebruik toegelaten in Nederland.

Er zijn op dit moment nog 3 toelatingen van gewasbeschermingsmiddelen op basis van thiacloprid voor niet-professioneel gebruik in Nederland toegelaten. Met de herbeoordeling van thiacloprid zal door EFSA worden gestart in 2014. Als deze herbeoordeling daartoe aanleiding geeft en de EC een voorstel indient voor een verbod op middelen met thiacloprid, dan zal ik de EC daarin steunen en het EU-verbod zo spoedig mogelijk daarna in Nederland implementeren. Zoals ik u eerder heb aangegeven, vind ik het wenselijk om het Europese spoor te volgen. Een verbod alleen in Nederland is mijns inziens niet nuttig en wenselijk. Zoals aangegeven ziet het Ctgb voornamelijk geen aanleiding tot ingrijpen op de toepassingen van thiacloprid.

(w.g.) Sharon A.M. Dijkma
Staatssecretaris van Economische Zaken